

Kutoka kwa Zaid ibn Thabit radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake amesema: nilimsikia Mtume wa Mwenyezi Mungu rehema na Amani ziwe juu yake akisema:

1

Mwenyezi Mungu amnawirishe mtu yeyote atakaesikia maneno kutoka kwetu, na akayahifadhi kwa ajili ya kuwafikishia watu wengine;

2

Basi huwenda msikilizaji (aliehifadhi vizuri) akawa sio mjuzi zaidi lakini kwa kuhifadhi kwake akawafikishia wengine ambao ni wajuzi zaidi katika kutohoa hukumu za kisheria kuliko yeye.

3

Na huwenda msikilizaji akawa sio msomi zaidi ⁽¹⁾

1 Abu Daawud (3660), maneno ni yake, na al-Tirmidhiy (2656), na al-Tirmidhiy amesema: Ni hadithi nzuri, iliyo sahihi.

Ayah

Amesema Mwenyezi Mungu Mtukufu

﴿Na liwepo miongoni mwenu kundi linalo lingania kheri na linaamrisha mema na kukakataza maovu. Na hao ndio walio fanikiwa.﴾ [Al-Imran: 104].

﴿Na linapowafikia jambo lolote liilo khusu amani au la kitisho wao hilitangaza. Na lau kama wangeli lipeleka kwa Mtume na kwa wenye mamlaka kati yao, wale wanao chunguza wangeli lijua. Na lau kama si fadhila ya Mwenyezi Mungu juu yenu na rehema yake mngeli mfuata Shet'ani ila wachache wenu tu.﴾ [An-Nisa: 83].

﴿Ewe Mtume! Fikisha uliyoteremshiwa kutoka kwa Mola wako Mlezi. Na ikiwa hukufanya hayo basi hukufikisha ujumbe wake. Na Mwenyezi Mungu atakulinda na watu. Hakika Mwenyezi Mungu hawaongoi watu makafiri.﴾ [Al-Ma'idah: 67].

﴿(Hao wa zamani) walio kuwa wakifikisha risala za Mwenyezi Mungu na wanamwogopa Yeye, na wala hawamwogopi yeyote isipo kuwa Mwenyezi Mungu. Na Mwenyezi Mungu ndiye atoshaye kuhisabu.﴾ [Al-Ahzab: 39].

﴿Wala hatamki kwa matamanio.4. Hayakuwa haya ila ni ufunuo ulio funuliwa.﴾ [ANNAJM: 3, 4]

Msimulizi

Ni Abuu Saidi, Zaid Ibn Thabit Ibn Al-Dhwahaki, Al-Answariy, An-Najariy, Al-Madaniy, alikua akiandika ufunuo (wahyi) kwa niaba ya Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w), Alifika Mtume (s.a.w) katika mji wa madina haliyakuwa yeye ana umri wa miaka kumi na moja (11), Alishiriki Vita Vya Uhudi na vita nyingine baada yake, na alikua ni kiongozi wa ummati Muhammad (s.a.w) kielimu, kifikihi, fani ya mirathi, na ilisemekana kwamba vita yake ya kwanza ni vita ya handaki, na yeye ni mmoja wa maswahaba ambao waliikusanya qur'ani kipindi cha uhai wa Mtume Muhammad (s.a.w), alikufa mwaka: (45:h)⁽¹⁾

Muhtasari

Anahimiza Mtume muhammad (s.a.w) juu ya kuhifadhi hadithi na kuwafikishia watu, na ana mwombea dua ya kheri mtu atakaefanya hivyo, kwa hakika ummati muhammad (s.a.w) unahitajia maarifa na utambuzi wa sheria za Mwenyezi Mungu aliye takasika na kutukuka na, na huwenda ambaye amesikia maneno ya Mtume muhammad (s.a.w) akawa hakuyafahamu vizuri kisha anamfikishia mtu ambaye atayafahamu maneno ya Mtume s(s.a.w) na akajua makusudio yake naye kuwafundisha watu wengine.

1 Tafsihi yake imepitwa katika: "Maarifaat al-Swahaba cha Abu Nu'aym" (3/1151), "Kunasibishwa katika Elimu ya Maswahaba na Ibn Abd al-Bar" (2/537), "asad alghabat. cha Ibn al-Athir" (2/ 126).

Ufahamu

1

An-nadhwarat: maana yake ni uzuri wa uso na bashasha ndani yake, na Mtume (s.a.w) anawahimiza swahaba wake na ummat wake wote baada ya maswahaba juu ya kuhifadhi mwenendo wake (sunnat) na kuueneza kwa watu, na anawahimiza kufanya hivyo: kwa kule kumuomba Mwenyezi Mungu anawirishe uso wa mwenye kufanya hivyo –malipo kutokana na kuhuisha kwao mwenendo wake- na kutimia hayo kwa kuhifadhi herufi zake, zenye kujulisha uzuri wa kusikiliza na kupupia na uaminifu katika kuwahamishia watu,mpaka awafikishie watu kama zilivyo. Na inafaa kuhamisha hadithi kwa maana tu inapobidi kufanya hivyo, kwa mwenye kujua maana yake, na ni haramu kumwongopea Mtume (s.a.w) japo akidai kua kafanya hivyo kwa maslahi.

2

Kisha akatoa sababu Mtume (s.a.w) juu ya hilo, yakwamba huwenda akawa mfikishaji wa hadithi anaufinyu wa ufahamu kuliko yule aliemfikishia hadithi, kwani lau ingekuwa kila mwenye kusikia hadithi za Mtume (s.a.w) atosheke tu kuhamisha elimu kwa maana tu katika hadithi (sunnat) kinyume na vifungu vyake bila shaka zingepotea fadhila nyingi sana; na neno “rubba” hapa lilipo linajulisha kuwa jambo hilo ni zaidi ya inavyofikiwiwa.

3

Kisha akaelezea Mtume (s.a.w) kwamba sio sharti kwa mfikishaji awe faqihi –mtambuzi-mjuzi; na hakika si vinginevyo sharti lake ni kuhifadhi hadithi na usalama wa kunukuu hadithi, na mara nyingi huwa mwenye kunukuu khabari sio mjuzi; lakini pamoja na hayo anakua kachuma thawabu na malipo kwa kumnukulia mtu mwingine ⁽¹⁾.

1 Tazama: Tuhfat al-Ahwadhi kwa ufafanuzi wa Jami' al-Tirmidhi cha al-Mubarakpuri (7/ 348).

Mafunzo

1

Mtume rehma na amani ziwe juu yake alimweka zaid ibn thabit karibu yake pamoja na udogo wake kutokana na elimu yake na kukomaa akili yake, basi akamfanya kuwa mwandishi wake wa kuandika ufunuo (wahyi) mbele yake, vilevile alimtumia abuu bakri katika ukhalifa wake, kisha othmani (r.a) katika kuikusanya qur’ani tukufu na katika kuandika mas,haf (qur’ani) ya pamoja, na alikuwa zaid ibn thabiti ni mjuzi wa maswahaba katika fanni ya mirathi, basi usiidharau nafsi yako wala usimdharau mtu mwingine kutokana na udogo wa umri.

2

Aliomba Mtume (s.a.w) kwa mwenye kufikisha maneno yake uzuri na kunawiri kwa uso na uzuri wa heshima, basi atakaetaka hayo na apupie juu ya kufikisha maneno ya Mtume na matendo yake, na kuingia katika kundi la waliohifadhi hadithi za Mtume Muhammad (s.a.w), sawasawa awe mwanamume au mwanamke. Amesema Sufyani ibn uyainat: “hupati mtu hata mmoja katika watu waliohifadhi maneno ya Mtume Muhammad (s.a.w.) isipokuwa katika uso wake kuna uzuri wa uso na bashasha; hali hiyo ni kutokana na dua ya Nabii muhammad (s.a.w) ⁽¹⁾

3

izoweshe nafsi yako kumiliki uwezo wa kuhifadhi,hasahasa matamshi yenye kunukuliwa kutoka kwa Mwenyezi Mungu mtukufu na Mtume wake rehma na amani ziwe juu yake,katika herufi zake kutokana ufahamu yapo ambayo yanaweza kukutatiza kwa muda kiasi au muda wote, basi inatosha unufaike kwa kiasi utachokiweza katika hayo, na huwenda ukajikumbusha hayo matamshi katika akili yako mara nyingine na ukazidi ufahamu wako, ama huwenda ukayahamisha kwa mtu mwingine na wakanufaika kwa maneno kwa kiasi ambacho wewe hukufaidika nacho.

4

Usidanganyike na madai ya wale waliojiweka mbali zaidi na kuhifadhi, kwani hakika kuhifadhi hakupingani na ufahamu, bali kuhifadhi ndio kunasaidia uelewa, na huko kuhifadhi kunamsaidia muhusika na mwengine asiekua yeye, na elimu itapungua siku hadi siku isipokuwa kama ndani yake kuna kanuni za kielimu ambazo inatakiwa kuzihifadhi na kuzidhibiti kwa herufi zake.

5

Fanya pupa ya kuyafikisha maneno ya Mtume muhammad (s.a.w) kama ulivyoyasikia, kwani kupatikana uimara katika kupokea hadithi na wapokezi ni dalili ya ukamilifu wa akili ya mwanadamu.

6

Sio sharti kwa mwenye kuyafikisha maneno ya Mtume muhammad (s.a.w) awe na ukamilifu wa ufahamu au kuyafahamu yote anayoyahamisha, bali muda wowote atakaposikia hoja na dalili za Mwenyezi Mungu, au maneno sahihi ya Mtume wa Mwenyezi Mungu rehma na amani ziwe juu yake, au elimu inayochukuliwa kutoka kwa mwanachuoni mwaminifu na mkweli; Basi asipate tabu katika kufikisha maneno ya Mtume (sunnah), na kuitekeleza elimu.

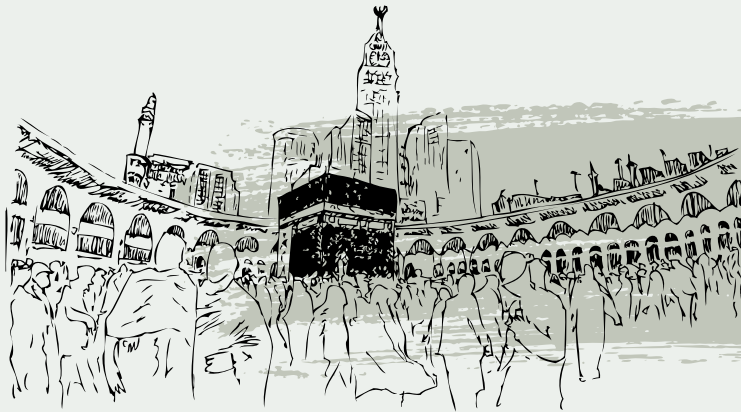
1 Majmuu' al-Fatawa (1/11).

7

Mwenye akili hufaidika na kunufaika kwa hekima zinazonukuliwa kutoka kwa Mwenyezi Mungu mtukufu na kutoka kwa Mtume wake rehema na amani ziwe juu yake na maswahaba wake, japokuwa yule aliemfikishia elimu hiyo yuko chini yake kielimu, basi atanufaika kwa kule kuihamisha, hata kama yatapatikana mapungufu kwa mfikishaji.

8

Yamefaidisha maneno ya Mtume Muhammad (s.a.w) uwazi mkubwa sana juu ya thamani ya watu wa hadithi –waliobobea katika fani hii ya hadithi- ambao wanayafikisha maneno ya Mtume Muhammad (s.a.w), amesema imamu shaafii: “Ninapomuona mtu katika watu wanaojihusisha na fani ya hadithi, nakua kama nimemuona mtu katika maswahaba wa Mtume Muhammad (s.a.w)”⁽¹⁾ Na hakika si vinginevyo imamu Shafii aliyasema maneno haya, ni kwa sababu watu wa hadithi wako katika nafasi za maswahaba (r.a) kutokana na kufikisha maneno ya Mtume Muhammad (s.a.w). Basi ni jambo lenye kupendeza kuwatukuza watu wenye kuhifadhi na kufikisha maneno ya Mtume wa Mwenyezi Mungu mtukufu na tuwaheshimu, kama wanavyofanya wanazuoni.

Amesema mshairi:

Nimeona elimu mwenye nayo ni mkarimu = hata kama akizaliwa nawazi dhalili

Haachi kuendelea wakimnyanyua mpaka = wanatukuza jambo lake watu wakarimu.

Wanamfuata kwa kila hali = kama mchungu kondoo inamfuata mifugo

Kama sio elimu watu wasingelikua wazuri = wala isingejulikana halali wala haramu.

1 Majmuu' al-Fatawa (1/11).

